

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Realizacja wspólnotowego programu lizbońskiego – Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów: Badania naukowe i innowacje jako inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia – wspólna koncepcja”

COM(2005) 488 wersja ostateczna

(2006/C 309/02)

Dnia 12 października 2005 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 31 maja 2006 r. Sprawozdawcą była Lucia FUSCO.

Na 428. sesji plenarnej w dniu 5 i 6 lipca 2006 r. (posiedzenie z dnia 5 lipca 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 152 głosami za — 3 osoby wstrzymały się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Dokumenty poprzedzające komunikat Komisji i jego synteza

1.1 Komunikat Komisji ma na celu **przedstawienie wspólnego podejścia** ⁽¹⁾ do badań i innowacji w ramach wdrażania programu lizbońskiego. Wspólne podejście wpisuje się w decyzje podjęte przez Radę Europejską w Lizbonie w marcu 2000 r. i przyjęty przez nią cel, zgodnie z którym do 2010 r. UE stanie się *opartą na wiedzy, a zarazem najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, zdolną do systematycznego wzrostu gospodarczego, zapewniającą większą liczbę lepszych stanowisk pracy w warunkach większej spójności społecznej*. Rada potwierdziła projekt zaproponowany przez Komisję w komunikacie zatytułowanym „W kierunku Europejskiego Obszaru Badawczego” ⁽²⁾.

1.2 W rezolucji z marca 2002 r. Rada Europejska z Barcelony określiła cel dotyczący zwiększenia inwestycji UE na badania i rozwój, które miałyby osiągnąć 3 % w 2010 r., oraz zwiększenia puli finansowania prywatnego do 2/3, natomiast Rada Europejska z Brukseli w marcu 2003 r. domagała się konkretnych działań.

1.3 W komunikacie z dnia 30 kwietnia 2003 r. zatytułowanym „Inwestycje w badania: plan działań dla Europy” Komisja określiła działania wymagane na szczeblu krajowym i europejskim w nawiązaniu do pierwszego komunikatu z września 2002 r. zatytułowanego „Więcej badań dla Europy — w stronę 3 % PKB” ⁽³⁾. Pierwsze oficjalne liczby dotyczące badań i rozwoju pokazują, że w 2003 r. „wydatki na B&R pozostawały w stagnacji i utrzymywały się na poziomie 1,93 % PKB UE-25”. Jedynie Finlandia i Szwecja zrealizowały zamierzony cel.

1.4 W marcu 2005 r. Rada Europejska podjęła zobowiązanie w ramach zrewidowanej strategii lizbońskiej ⁽⁴⁾. Wspólna wola polityczna została potwierdzona w październiku 2005 r. w Hampton Court, podczas nieformalnego posiedzenia szefów

państw i rządów europejskich, i była odpowiedzią na istotną potrzebę większej konkurencyjności wobec konkurencji na globalną skalę.

1.5 Od czasu dostosowania się do zrewidowanej strategii lizbońskiej Komisja wprowadziła swoją pierwszą inicjatywę dotyczącą europejskiego społeczeństwa informacyjnego w 2010 r. ⁽⁵⁾, która wymagała od państw członkowskich określenia priorytetów krajowych w zakresie społeczeństwa informacyjnego w krajowych programach reform do połowy października 2005 r., aby przyczynić się do realizacji celów określonych w komunikacie w sprawie i2010.

1.6 Uzasadnienie proponowanych wariantów i działań wywodzi się z kontrastu między kontekstem zewnętrznym a wewnętrznym: z jednej strony silną konkurencją światową, a z drugiej — brakiem elastyczności i rozdrobnieniem rynków krajowych wobec potrzeby budowania jednolitej przestrzeni europejskiej i mobilności wysoko wykwalifikowanych pracowników. Uznając swoje ograniczone kompetencje w tej dziedzinie, Komisja stara się przede wszystkim odgrywać rolę „katalizatora”.

1.7 Komunikat ma na celu wzmocnienie związków między badaniami a innowacją poprzez **politykę badań** ukierunkowaną na powstawanie nowej wiedzy i jej zastosowań oraz monitorowanie badań, a także **politykę innowacji**, która koncentruje się na przekładaniu wiedzy na wartość gospodarczą i sukces handlowy. Zgodnie z założeniem stanowienia lepszego prawa wszelkie środki mające potencjalny wpływ na konkurencyjność mają być poddawane **ocenie wpływu**.

1.8 Ocena, która towarzyszy komunikatowi, obejmuje trzy warianty polityki, z których wybrano wariant ostatni ⁽⁶⁾:

- brak działania,
- politykę integracji,
- wspólne podejście.

⁽¹⁾ SEC (2005) 1289, załącznik do dokumentu COM (2005) 488 końcowy; „Ocena wpływu”, w której Komisja wybiera trzeci wariant wspólnego podejścia

⁽²⁾ COM(2000) 6 wersja ostateczna, opinia CESE 595/2000 DzU C 204, s. 70, z 18.7.2000

⁽³⁾ COM(2002) 499 wersja ostateczna

⁽⁴⁾ Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia: Nowy początek strategii lizbońskiej [COM(2005) 24 wersja ostateczna] z 2.2.2005; Wspólne działania na rzecz wzrostu i zatrudnienia: Wspólnotowy program lizboński, (COM(2005) 330 wersja ostateczna) z 20.7.2005

⁽⁵⁾ COM(2005) 229 wersja ostateczna i SEC(2005) 717 z dnia 1 czerwca 2005 r. zatytułowany „i2010 — Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia” — promowanie wzrostu i zatrudnienia w sektorze społeczeństwa informacyjnego i mediów. Dokument koncentruje się na sektorze gospodarki UE, który odpowiada za 40 % wzrost produktywności i 25 % wzrost PKB w UE.

⁽⁶⁾ SEC (2005) 1289, „Ocena wpływu”

1.9 Proponowany w komunikacie plan działań obejmuje cztery części:

- badania naukowe i innowacje w centrum polityki UE,
- badania naukowe i innowacje w centrum finansowania przez UE,
- badania naukowe i innowacje jako główny priorytet przedsiębiorstw,
- udoskonalone polityki w zakresie badań i innowacji.

1.10 Dziewiętnaście działań podzielono na trzy główne obszary: politykę publiczną i regulację, finanse i podatki⁽⁷⁾ oraz rolę partnerów prywatnych⁽⁸⁾.

1.11 Chociaż wydaje się, że komunikat podąża drogą obraną w komunikacie z 2003 r., zdaniem Komisji programy reform krajowych obejmują także zdecydowanie badania i innowację. Programy reform krajowych będą zatem wspierane finansowaniem wspólnotowym ukierunkowanym na działania o znaczeniu ogólnoeuropejskim, doradztwem na rzecz rozwoju skoordynowanego z politykami oraz udoskonalonymi platformami wzajemnego kształcenia we wszystkich regionach, w których współpraca transnarodowa jest źródłem dużej wartości dodanej. Wysiłki w dziedzinie badań i rozwoju zostały uznane w pakcie stabilizacji, zgodnie z którym tego rodzaju wydatki mogą przekroczyć 3 % deficytu.

1.12 EKES uwzględni również sprawozdanie Esko Aho, chociaż nie było ono przedmiotem konsultacji, i zauważa, że w pkt 3.1. „Większe inwestycje w wiedzę i innowację” komunikatu skierowanego do wiosennej sesji Rady Europejskiej w 2006 r. Komisja nie powołuje się na wersję ostateczną dokumentu COM(2005) 488, lecz na sprawozdanie Esko Aho. EKES żałuje, że sprawozdanie nie było przedmiotem konsultacji ani poprzedniej oceny i włącza je do niniejszej debaty.

1.13 W październiku 2005 r. w Hampton Court wyznaczono czteroosobową grupę koordynowaną przez Esko Aho. Sprawozdanie ze stycznia 2006 r., które zostało przekazane Komisji Europejskiej w związku z wiosenną sesją Rady Europejskiej w 2006 r., zawierało zalecenia dotyczące przyspieszenia inicjatyw w dziedzinie badań i innowacji realizowanych na szczeblu europejskim i krajowym. Sprawozdanie opiera się na analizowanym komunikacie, lecz proponuje większą integrację (wariant 2, SEC(2005) 1289). W dniu 13 marca 2006 r. sprawozdanie zostało przedstawione Radzie ds. Konkurencji i brukselskiej Radzie Europejskiej. Ta ostatnia wskazała na duże znaczenie raportu Aho i wniosła do Komisji o przygotowanie jego oceny na wrzesień 2006 r.⁽⁹⁾

⁽⁷⁾ Mobilizacja zasobów publicznych i prywatnych; korzyści podatkowe, fundusze strukturalne i dostęp MSP do finansowania.

⁽⁸⁾ Partnerstwo między uniwersytetami a przemysłem, bieguny i klastry, proaktywne usługi wsparcia dla przedsiębiorstw i usługi innowacyjne.

⁽⁹⁾ Konkluzje prezydencji przyjęte przez Radę Europejską w Brukseli, 23-24 marca 2006 r.

2. Uwagi ogólne

2.1 EKES z zadowoleniem przyjął przedmiotowy komunikat, którego punktem wyjścia jest *partnerstwo na rzecz wzrostu i zatrudnienia*, ponieważ starano się w nim uwzględnić cały wachlarz aspektów związanych z badaniami i innowacjami, w tym także tymi o charakterze nietechnologicznym. W komunikacie nakreślono działania, które przekraczają 3 % przyjętych w Barcelonie⁽¹⁰⁾, oraz opisano w ogólny sposób zobowiązania podjęte przez Wspólnotę, wyszczególniając środki wsparcia badań i innowacji, które są obecnie podejmowane lub zostaną podjęte w przyszłości⁽¹¹⁾.

2.2 Zgodnie z komunikatem światowa konkurencja w przyciąganiu inwestycji w badania i innowacje stale rośnie, również w krajach o wschodzących gospodarkach, takich jak Chiny, Indie i Brazylia. Różnica między UE a Stanami Zjednoczonymi w zakresie inwestycji w badania i rozwój przekracza już 120 mld euro i stale się powiększa⁽¹²⁾. Skala konkurencji w Europie sprawia, że żadne państwo nie jest w stanie osiągnąć sukcesu, działając samodzielnie. Synergie transnarodowe stanowią jedyny sposób promowania badań i innowacji oraz przekształcania ich w rozwój i zatrudnienie. Ponadto badania i innowacje są konieczne do uzyskania wysokiej rentowności gospodarki europejskiej za sprawą rozwiązań na rzecz wzrostu ekonomicznego, rozwoju społecznego i ochrony środowiska.

2.3 Wraz z planem działania większość państw członkowskich zaczęła wprowadzać środki krajowe na rzecz badań i rozwoju w sektorze prywatnym oraz wyznaczać sobie cele polegające na zwiększeniu inwestycji w badania do 2,6 % PKB do roku 2010. Korzyści podatkowe mają tutaj szczególne znaczenie⁽¹³⁾. Jednakże intensywność badań w UE należy uznać za bliską stagnacji, w tym także w sektorze prywatnym. Sytuacja jest niepokojąca.

2.4 Uzasadnienie działań otwiera debatę w sprawie porównania produktywności państw członkowskich UE i innych krajów.

2.4.1 Po pierwsze, istnieje kilka definicji produktywności (stosunek ilości wyprodukowanego towaru lub usług do liczby wykorzystanych jednostek czynnika produkcji). Najczęściej stosuje się miarę jednoczynnikową — pracę. Wówczas wskaźnikiem są godziny pracy pracownika w sektorze przemysłowym (jest to łatwiejsze do zmierzenia, lecz nieobiektywne), a kapitał jest uważany za czynnik zewnętrzny w stosunku do procesu produkcji.

⁽¹⁰⁾ INI/2006/2005: 12.10.2005, zgodnie z analizą COM(2005) 488 def. Parlamentu Europejskiego

⁽¹¹⁾ SEC(2005) 1253: załącznik do dokumentu COM(2005) 488 końcowy, „Kroki wdrażania”

⁽¹²⁾ COM(2003) 226 wersja ostateczna, pkt 2

⁽¹³⁾ Wprowadziło je już osiem państw członkowskich i odpowiadają one za 13 % inwestycji bezpośrednich w badania naukowe w tych krajach.

2.4.2 Po drugie, nie należy stosować uogólnień w porównaniach między Europą a Stanami Zjednoczonymi, lecz dostrzegać istotne różnice w podziale na sektory i stany, nawet wewnątrz kraju takiego jak Stany Zjednoczone. Istnieją konkurencyjne sektory i kraje europejskie, które odnotowują wyraźne postępy w produktywności. W przypadku UE, według O'Mahony'ego i van Arka (2003), kalkulacje kosztów jednostkowych pracy w sektorze wytwórczym sugerują, że Unia nie jest konkurencyjna wobec Stanów Zjednoczonych w sektorze technologii, natomiast sytuacja przedstawia się inaczej w innych sektorach. Jednakże to niskie wynagrodzenia w krajach trzecich, a nie Stany Zjednoczone są głównym źródłem konkurencji w tradycyjnych sektorach i wywierają na UE trudną do odparcia presję. Wizja Dosiego, Llereny i Labiniego (2005) jest bardziej krytyczna i uwzględnia potrzebę prowadzenia europejskiej polityki przemysłowej pozbawionej tabu.

2.4.3 Po trzecie, najlepszą miarą byłyby produkcja wieloczynnikowa lub *total factor productivity* (TFP), osiągana poprzez dostosowywanie PKB do różnic we wszystkich wykorzystywanych środkach produkcji (Calderon, 2001), co pozwalałoby na lepsze porównanie krajów. Aby wyjaśnić różnice w produktywności między krajami, badania empiryczne sklasyfikowały w trzech grupach czynniki wzrostu produktywności siły roboczej i/lub czynnik ogólny. Niemniej jednak, zważywszy na współzależność między krajami, Calderon twierdzi, że różnice w TFP między krajami wynikają prawdopodobnie z szybkości rozpowszechniania technologicznego (za pośrednictwem handlu, zagranicznych inwestycji bezpośrednich lub migracji) ⁽¹⁴⁾.

2.4.4 Jeżeli zapewnianie szybkości rozpowszechniania stanowi różnicę, innowacyjne MSP są niezbędne do rozpowszechniania i jednoczesnego tworzenia nowych rynków. Z tego samego powodu wybór priorytetów strategicznych w zakresie badań i innowacji powinien promować szybsze rozpowszechnianie wiedzy.

2.4.5 Wreszcie głównym zmartwieniem Stanów Zjednoczonych i Europy jest wykwalifikowany personel i lokalizacja inwestycji w przedsiębiorstwa, zwłaszcza wobec Chin, gdzie brakuje 75 tysięcy wysoko wykwalifikowanych pracowników, aby kraj mógł przejść do etapu gospodarki usługowej.

2.5 W związku z powyższym wybory polityczne określają dwie szerokie wizje polityczne. Z jednej strony istnieje pilna potrzeba innowacji organizacyjnej, stanowiącej warunek wstępny innowacji technicznej (Lam 2005 r. i OECD 2005 r.), przy czym argument ten jest również ważny w stosunku do instytucji europejskich (Sachwald 2005, Sapir i in., 2003, Esko Aho 2006 r.); z drugiej strony powodem, dla którego przedsiębiorstwa nie inwestują dostatecznie w badania, rozwój i innowację w Europie, byłyby brak przyjaznego dla innowacji rynku, na który można wprowadzać nowe produkty i usługi (Esko Aho 2006 r.). EKES zauważa jednak, że niezbędne pozostają duch przedsiębiorczości i podejmowanie ryzyka.

2.6 Brak rynku generującego innowacje został powszechnie stwierdzony w literaturze, począwszy od Arrowa (1962) oraz Dasgupty i Stiglitz (1980). Programy ramowe Komisji opierają się w znacznym stopniu na racjonalizacji czynnego wsparcia badań i rozwoju w przedsiębiorstwach na poziomie mikro, poprzez połączenie wsparcia dla badań i rozwoju z promocją współpracy na rzecz zniesienia najbardziej zniechęcających przeszkód (ułatwienie badań partnerskich i promowanie wspólnej dynamiki prowadzącej do osiągnięcia korzyści wejścia na rynek, *downstreaming* i korzyści skali). Jednakże takie inicjatywy nie były wystarczające, aby uruchomić dostateczną dynamikę innowacji w całej UE.

2.7 EKES pochwała zatem akcent, jaki Komisja kładzie na poziomy pośredni, sektorowy i transgraniczny. Instrumenty partnerstwa, sieci, aglomeracje, zgrupowania, fora i dialogi odzwierciedlają znaczenie powiązań, elementów zewnętrznych i skutków ubocznych między przedsiębiorstwami a organizacjami, a także relacji geograficznych ułatwiających innowacje. Z takim rodzajem koordynacji będzie łatwiej określić czynniki wpływu na poziomie inwestycji i innowacji oraz tzw. wąskie gardła.

2.8 Jednakże proponowane podejście i działania nie są uzupełnione informacjami o charakterze budżetowym, podczas gdy ich prawidłowa realizacja wymaga zaangażowania znacznych zasobów i możliwości koordynacyjnych. Ponadto na stronie, na której Komisja umieszcza jedyną wzmiankę o przedmiotowym komunikacie w komunikacie na wiosenne posiedzenie Rady Europejskiej 2006, przypomina jednocześnie, że wnioski legislacyjne przyniosą praktyczne efekty dopiero po ich przyjęciu przez Radę i Parlament. Ponadto wiele działań w zakresie finansowania jest uzależnionych od sfinalizowania i wdrożenia perspektywy finansowych na lata 2007-2013. Nawet proponowane działania mają zatem charakter orientacyjny.

2.9 EKES zwraca się do Komisji o przekazanie informacji dotyczących budżetu wraz z przejrzystym systemem monitorowania i oceny przedmiotowego komunikatu w konkretnym terminie, na przykład w 2008 r. Ponadto EKES uważa, że Komisja musi przygotować sprawozdanie obejmujące wszystkie sprawozdania grup ekspertów bezpośrednio związane z komunikatem, a także ocenę przedstawionych zaleceń. Te zalecenia powinny być spójne z wybranym wariantem i działaniami. I wreszcie wysiłki zmierzające do zlikwidowania istniejącej fragmentacji powinny zmierzać do sporządzenia listy osób odpowiedzialnych za koordynację działań proponowanych w dokumencie COM(2005) 488 we wszystkich regionach, państwach członkowskich i instytucjach europejskich. Komisja podjęła wyraźne wysiłki w dokumentach *Trendcharts*, w których instytucje badawcze i ośrodki innowacji zostały opisane w podziale na kraje, co można wykorzystać jako podstawę do sporządzenia wspomnianej listy. Warto rozważyć doświadczenia *virtual agency* w Stanach Zjednoczonych w zakresie badań i innowacji.

⁽¹⁴⁾ Ibid. Calderon, 2001, s. 19

2.10 EKES zauważa ponadto, że podstawowe koncepcje (badania, innowacja, wiedza i technologia) nie zostały zdefiniowane w komunikacie. Tymczasem Komisja wspierała badania transeuropejskie, aby takie definicje mogły być sformułowane. Eurostat i OECD zdefiniowały innowacje. W ostatnim *European Innovation Scoreboard* na temat stosunku między środkami a wynikami innowacji opracowano pojęcie skuteczności innowacji (*innovation efficiency*), a badania i rozwój uznano za wkład w innowację. Ponadto należy lepiej rozróżnić działania przeznaczone na rozwój i innowację jako takie od polityki promowania warunków do powstawania innowacji (na przykład szkolenia, przyjmowanie i nadzorowanie mobilnych pracowników, wspieranie MŚP i regionów mniej uprzywilejowanych podczas asymilacji technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), gdzie koszty są proporcjonalnie większe niż w przypadku innych partnerów). Inaczej mówiąc, należy odróżniać innowację rozumianą jako nowe produkty i usługi na rynku od innowacji rozumianej jako proces. Pierwsza jest warunkiem koniecznym, lecz niewystarczającym do stworzenia wewnętrznej dynamiki wzrostu.

2.11 Komitet prowadzi aktywny monitoring w tej dziedzinie i przygotowuje kilka opinii na temat szerokiego zakresu zastosowania dokumentu COM (2005) 488. Ze względu na brak miejsca, EKES jedynie krótko przywoła swoje opinie, w szczególności opinię w sprawie europejskiej przestrzeni badawczej, gdzie wszystkie tematy poruszane w dokumencie COM (2005) 488 zostały już omówione (CESE 595/2000), zwłaszcza w pkt 7, poświęconym badaniom naukowym i innowacji technologicznej, i w pkt 8 na temat potrzeby wymiany personelu między ośrodkami badawczymi a zakładami przemysłowymi.

2.12 W opinii CESE 724/2001 w sprawie nauki i społeczeństwa zwrócono uwagę na rolę badań podstawowych w większości wielkich odkryć. W opinii w sprawie badań podstawowych w Europie⁽¹⁵⁾ i ich korelacji z badaniami stosowanymi podkreślono kwestię patentów w pkt 2.5, gdzie EKES podkreśla pilną potrzebę utworzenia europejskiego systemu patentów, w ramach którego, podobnie jak w Stanach Zjednoczonych, przyznawano by okres karencji między momentem publikacji naukowej w sprawie odkrycia a patentem na jego wykorzystanie. Uzyskanie takiego wspólnotowego patentu powinno być możliwe w krótkim czasie i spowodować niewielkie koszty. EKES wyraża ubolewanie, że jego prace opóźniły się z powodów językowych.

2.13 W opinii w sprawie naukowców europejskiej przestrzeni badawczej EKES poparł Europejską kartę naukowca⁽¹⁶⁾ oraz — w pkt 5.4 — postulat wymiany między środowiskiem akademickim a przemysłem i zalecił większe docenianie ekspertów o dużym doświadczeniu, któremu powinny towarzyszyć odpowiednie elementy zabezpieczenia społecznego i warunków mieszkaniowych, a jednocześnie zapewnienie

spójności rodzin (pkt 5.5.5). Komitet wydał opinie w sprawie nauki i technologii⁽¹⁷⁾ oraz siódmego programu ramowego na rzecz badań⁽¹⁸⁾, w której wypowiedział się na temat jego znaczenia, finansowania i podziału na programy cząstkowe oraz 9 tematów badawczych będących przedmiotem specjalnych opinii⁽¹⁹⁾.

2.14 W swojej opinii w sprawie konkurencyjności i innowacyjności w latach 2007-2013⁽²⁰⁾ Komitet podkreślił znaczenie zaangażowania MŚP i partnerów społecznych w innowację⁽²¹⁾. Uczestnictwo powinno być rzeczywiste, aby innowacje były skuteczne. Przygotowywana opinia w sprawie ram politycznych wzmacniających przemysł wytwórczy UE pochwała aspekt sektorowy, lecz przypomina, że koordynacja wymaga środków, których brakuje w budżecie. Wyraża również nadzieję, że odpowiednia uwaga zostanie poświęcona kwalifikacjom pracowników, stanowiącym aspekt międzysektorowy. Bardziej zintegrowana polityka przemysłowa ma ogromne znaczenie: przemysł zatrudnia ponad 34 miliony osób i pochłania ponad 80 % wydatków na badania i rozwój sektora prywatnego Unii Europejskiej.

3. Uwagi szczegółowe

3.1 EKES popiera w szczególności wysiłki Komisji zmierzające do powstania konkurencyjnego europejskiego systemu własności intelektualnej i zasad rozpowszechniania wyników badań (2007-2013). Komitet zaleca, aby zwrócić szczególną uwagę na zarządzanie patentami innowacyjnymi w ramach instrumentów wymienionych w pkt 2.7 i za ich pośrednictwem.

3.2 Lepszy system rozpowszechniania wiedzy ma zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności. Należy zauważyć inicjatywę *Innovation Relay Centres* i pomysł Komisji, aby wykorzystywać wouchery dla MŚP w ramowym programie na rzecz konkurencyjności i innowacji w odniesieniu do usług konsultantów w ich strategiach innowacji. Klastry transgraniczne ułatwiają rozpowszechnianie. Ich znaczenie zostanie podkreślone w następnym komunikacie w sprawie klastrów w Europie. Baza danych dotycząca klastrów będzie tworzona od 2006 r.

3.3 EKES kładzie nacisk na duże znaczenie społecznego wymiaru innowacji oraz wykorzystania kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników generujących badania i innowacje. Komitet wyraża nadzieję, że następna wersja podręcznika z Oslo (OECD-Eurostat) będzie zawierała odpowiednie statystyki w tej dziedzinie, w tym wskaźniki wykwalifikowanych pracowników i pozostałych miejsc — uniwersytetów, innych placówek oświatowych i platform mieszanych (przemysł/organy państwowe/universytety) — jako elementów generujących innowacje.

⁽¹⁷⁾ DzU C 157, s. 107, z 26.6.2005

⁽¹⁸⁾ DzU C 65, s. 9, z 17.3.2006

⁽¹⁹⁾ Nanotechnologia, biotechnologia, badania w dziedzinie zdrowia, technologii informacyjnych, energii (włącznie z badaniami na temat energii jądrowej), badania dotyczące przestrzeni kosmicznej i bezpieczeństwa.

⁽²⁰⁾ DzU C 65, s. 22, z 17.3.2006

⁽²¹⁾ „98 % firm europejskich to małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP). W sektorze prywatnym tworzą one 55 % miejsc pracy. Potencjał MŚP w zakresie innowacji procesu produkcyjnego oraz w zakresie produktów i usług jest ogromny”.

⁽¹⁵⁾ DzU C 110, s. 98, z 30.4.2004

⁽¹⁶⁾ DzU C 110, s. 3, z 30.4.2004

3.4 Jeżeli chodzi o pomoc państwa w zakresie innowacji, w istotny sposób wywołującą w przyszłości efekt dźwigni w stosunku do wydatków przedsiębiorstw na badania, EKES pochwała uwagę skierowaną na MŚP, niemniej jednak wnosi, by Komisja traktowała proces tworzenia miejsc pracy jako inwestycje w badania i innowacje, jeśli jego ściśle określonym celem są właśnie owe badania i innowacje. EKES podkreśla również potrzebę pobudzania do tworzenia („starts-ups”) innowacyjnych MŚP z wykorzystaniem takich instrumentów jak kapitał ryzyka i udziale Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego.

3.5 Ważnym czynnikiem w innowacji jest posiadanie dostosowanych zasobów ludzkich na wszystkich szczeblach, zważywszy na światową konkurencję, o której wspomina się w pktcie 2.4.5. Komunikat koncentruje się na zasobach naukowych, tymczasem należałoby również wziąć pod uwagę wykwalifikowanych pracowników niebędących naukowcami. Trzeba także doprowadzić do równowagi między podażą a zapotrzebowaniem na jakość i specjalistyczną wiedzę w zależności od potrzeb sektorów. Aby wypracować skuteczne i szybkie rozwiązania, pożądane jest zaangażowanie wszystkich partnerów społecznych i zainteresowanych stron. EKES wnosi, by Komisja zainicjowała debatę na ten temat.

3.6 Dotyczy to również mobilności, której osiągnięcie wymaga dalszych postępów w sprawie wspólnych europejskich kart kompetencji, które są niezbędne w odniesieniu do każdego sektora lub zagadnienia. Nie należy również zapominać o jakościowym wymiarze edukacji (wartości, równość szans). Ponieważ DG ds. Zatrudnienia oraz Edukacji i Kultury zajmuje się również zagadnieniem zasobów ludzkich, należy włączyć jej inicjatywy w zakresie badań i innowacji do omawianego komunikatu w celu uwzględnienia wszystkich aspektów tego tematu.

3.7 EKES wzywa Komisję do promowania badań i innowacji we wszystkich możliwych sektorach: problem konkurencyjności nie występuje wyłącznie w sektorze zaawansowanych technologii. Strategiczne zarządzanie zmianami, następujące po masowym wchłanianiu nowych technologii przez MŚP, mogłoby zostać włączone do proponowanych działań. Udział partnerów społecznych i innych zainteresowanych stron miałby tutaj istotne znaczenie.

3.8 Opinia EKES-u jest zgodna z uwagami przedstawionymi w sprawozdaniu Esko Aho co do tego, że przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 pracowników nie są dostatecznie zauważane, co jest prawdopodobnie spowodowane zbyt wąską definicją MŚP w stosunku do definicji stosowanej w Stanach Zjednoczonych i Japonii. EKES zwraca szczególną uwagę na finansowanie innowacyjnych MŚP jako element niezbędny do powstania innowacyjnej gospodarki europejskiej cechującej się spójnością społeczną. Fakt, że region Emilia Romagna, objęty

programem Paxis, jest jednym z najbardziej aktywnych, nie budzi zdziwienia, chociaż inne wskaźniki innowacji we Włoszech są mniej zachęcające. Również usługi wsparcia dla przedsiębiorstw muszą być tak wyspecjalizowane, aby odpowiadały szczególnym cechom różnych form MŚP (takich jak spółdzielnie, inne przedsiębiorstwa z sektora gospodarki społecznej itp.).

3.9 EKES chciałby, aby Komisja uwzględniła działania na rzecz badań i innowacji w innych regionach. Komisja przyjmuje wizję światową w *TrendCharts* i wielu inicjatywach. Za komunikatem nr 346 z 25 czerwca 2001 r. w sprawie międzynarodowego wymiaru Europejskiego Obszaru Badawczego, szósty program ramowy wyraźnie opowiadał się w części INCO za zachęceniem do udziału krajów trzecich, a siódmy program ramowy kontynuuje te założenia. Działania te mogłyby zostać bardziej docenione w ramach specjalnej części proponowanego wachlarza środków. Także rola środowisk miejskich i metropolii zasługuje na głębsze zbadanie.

3.10 EKES zaleca Komisji, aby oceniła czas upływający między inwestycją technologiczną, liberalizacją i restrukturyzacją, zakładając że przedsiębiorstwa, zwłaszcza większe, powinny uwzględnić zmiany w kontroli w tym samym czasie co potrzeby w zakresie inwestycji w badania i innowację (na przykład w energię, transport i przemysł sieciowy).

3.11 Ponadto EKES ostrzega, że może wystąpić konieczność znalezienia właściwej równowagi między promowaniem innowacji w zakresie wspólnego marketingu oraz licencjonowania nowych produktów i usług przez różne przedsiębiorstwa a prawem konkurencji.

3.12 EKES uważa, że innowacja jest wkładem do konkurencyjnej gospodarki opartej na spójności społecznej, nie jest natomiast jej wynikiem końcowym jako takim. Wiedząc, że jest to wyzwanie, EKES wzywa Komisję do stworzenia statystyk i promowania badań, aby skuteczniej zmierzyć związki między innowacją, konkurencyjnością a spójnością społeczną, co pozwoli ocenić jej wyniki w sposób jasny i skuteczny oraz przekazać je obywatelom w przekonujący sposób. Jak zostało to określone przez innych, należy przyjąć ambitną konstrukcję i śmiałe misje technologiczne, by stworzyć właściwą wartość społeczną i polityczną (Dosi i in., 2005).

3.13 Ponadto, biorąc pod uwagę innowację jako system, EKES zwraca się do Komisji o skoordynowanie działań z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, aby zapewnić synergię między programami Banku, Europejskim Funduszem Inwestycyjnym, siódmym programem ramowym na rzecz badań i programem ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji, aby innowacja była systemem ustrukturyzowanym i dynamicznym.

Bruksela, 5 lipca 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND